

186/87. sz. ügy

Ian William Cowan

kontra

Trésor public

(A Commission d'indemnisation des victimes d'infraction du Tribunal de grande instance de Paris előzetes döntéshozatal iránti kérelme)

„Turisták részére nyújtott szolgáltatások —
Kártérítéshez való jog erőszakos cselekmény esetén”

Az ítélet összefoglalása

Közösségi jog – Elvek – Egyenlő bánásmód – Állampolgárság alapján történő megkülönböztetés – Erőszakos cselekmény áldozatainak kártérítése az állam által – Megkülönböztetés más államnak a szabad mozgás jogával élő állampolgáraival, különösképpen mint szolgáltatások igénybevevőivel szemben – Tiltalom (EGK-Szerződés, 7. cikk)

A Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha egy tagállam olyan személyek tekintetében, akikre vonatkozóan a közösségi jog biztosítja azt a szabadságot, hogy ebbe az államba utazzanak, különösen mint szolgáltatásokat igénybe vevő személyek, az ebben az államban testi sérüléssel járó erőszakos cselekményt szenvedett áldozatnak az okozott jogsértés helyreállításául szolgáló állam általi kártérítését tartózkodási engedéllyel való rendelkezéstől vagy egy olyan állam

állampolgárságától tegye függővé, amely a kérdéses állammal viszonyossági megállapodást kötött.

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE

1989. február 2.*

A 186/87. sz. ügyben,

a Bírósághoz a Commission d'indemnisation des victimes d'infraction du Tribunal de grande instance de Paris által az EGK-Szerződés 177. cikke értelmében benyújtott, az e bíróság előtt

az **Ian William Cowan**

és

a **Trésor public**

között folytatott eljárásban az EGK-Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvének értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában

A BÍRÓSÁG,

tagjai: O. Due elnök, T. Koopmans, R. Joliet, T. F. O'Higgins tanácselnökök, Sir Gordon Slynn, G. F. Mancini, C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias és Díez de Velasco bírák,

főtanácsnok: C. O. Lenz,

*Az eljárás nyelve: francia.

hivatalvezető: J. A. Pompe, hivatalvezető-helyettes,

figyelembe véve a következők által benyújtott észrevételeket:

- Ian William Cowan, az alapeljárás felperese képviselőjében M. Renouf, P. Jenkinson és L. Misson, ügyvédek,
- a Trésor public, az alapeljárás alperese képviselőjében az írásbeli eljárásban G. Guillaume, a francia kormány megbízottja, a külügyminisztérium jogi ügyek osztályának vezetője, segítője: M. Giacomini, a külügyminisztérium tisztviselője, helyettes képviselő, valamint a szóbeli eljárásban M. Giacomini, segítője: M. Bacconnin, szakértői minőségben,
- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében J. Amphoux, jogtanácsos, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel az 1988. október 13-i tárgyalást követően a tárgyalásra készített jelentésre,

a főtanácsnok indítványának az 1988. december 6-i tárgyaláson történő meghallgatását követően,

meghozta a következő

ÍTÉLETET

Indokolás

1. Az 1987. június 5-i végzéssel, amely 1987. június 16-án érkezett a Bírósághoz, a Tribunal de grande instance de Paris mellett működő Commission d'indemnisation des victimes d'infraction (a bűncselekmények áldozatainak kártérítési bizottsága) az EGK-Szerződés 177. cikke alapján előzetes döntéshozatal céljából egy, az EGK-Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvének értelmezésére vonatkozó kérdést terjesztett a Bíróság elé annak megállapítása érdekében, vajon a francia code de procédure pénale (büntetőeljárásról szóló törvény) egy adott rendelkezése összeegyeztethető-e a közösségi joggal.

2. Ez a kérdés a francia Trésor public (államtitkár) és egy brit állampolgár, Ian William Cowan között egy erőszakos cselekmény által okozott jogsértés miatti kártérítés tárgyában folyó eljárás keretében merült fel, amely erőszakos cselekménynek Cowan úr rövid párizsi tartózkodása során egy metró kijáratnál esett áldozatául.

3. Mivel a támadás elkövetőit nem sikerült azonosítani, Cowan úr a Commission d'indemnisation des victimes d'infraction du Tribunal de grande instance de Paris-hoz fordult a büntetőeljárásról szóló törvény 706-3. cikke alapján. Ez a rendelkezés lehetővé teszi, hogy az államtól kártérítést kapjon valamely testi sérülést okozó és meghatározott súlyosságú következményekkel járó erőszakos cselekmény áldozata abban az esetben, ha semmilyen jogcímen nem tud tényleges és megfelelő kártérítéshez jutni.

4. A Commission d'indemnisation (kártérítési bizottság) előtt a Trésor jogi képviselője azzal érvelt, hogy Cowan úr nem felelt meg azon feltételeknek, amelyekhez a büntetőeljárásról szóló törvény 706-15. cikke a fent említett kártérítésben való részesítést köti. Ez utóbbi rendelkezés értelmében a kérdéses kártérítésben csak a következők részesülhetnek
„azon személyek, akik francia állampolgárok, vagy külföldi állampolgárok és igazolják:

- hogy olyan állam állampolgárai, amely Franciaországgal az említett rendelkezések alkalmazására vonatkozóan viszonyossági megállapodást kötött, és megfelelnek az e megállapodásban rögzített feltételeknek; vagy
- hogy rendelkeznek tartózkodási engedéllyel”.

5. Cowan úr a következőkben az EGK-Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvére hivatkozott. Azzal érvelt, hogy a fent idézett feltételek diszkriminatívak, és hogy az ilyen feltételek akadályozzák a turistákat abban, hogy szabadon egy másik tagállamba utazzanak azért, hogy ott szolgáltatásokat vegyenek igénybe. A Trésor képviselője és a ministre public azt a választ adta, hogy a vitatott szabályok a lakóhellyel rendelkező külföldieket az állampolgárokkal azonos módon kezelik, és hogy az a tény, miszerint ezen esetek és a turisták esete között különbséget tesznek, megfelel a közösségi jognak, amely maga is különböző feltételeknek veti alá a tartózkodás hosszúsága szerint egy tagállam állampolgárainak egy másik tagállamban történő tartózkodását.

6. E körülmények között a Commission d'indemnisation, amely úgy ítélte meg, hogy a jogvita tárgyát képező szöveg Szerződéssel való összeegyeztethetőségének megítélése a közösségi szabályok értelmezését követelte meg, figyelembe véve a közösségi jog előírásait és céljait, felfüggesztette eljárását és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A büntetőeljárásról szóló törvény 706-15. cikkének azon eseteket szabályozó rendelkezései, amikor egy Franciaországban bűncselekmény áldozatául esett külföldi állampolgár a francia államtól kártérítést kaphat, összeegyeztethetők-e a Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvével?”

7. Az alapeljárás tényállása, az eljárás lefolyása, valamint a Bírósághoz benyújtott észrevételek részletesebb bemutatását a tárgyalásra készített jelentés tartalmazza. Az ügy iratainak e részei a továbbiakban csak a Bíróság érveléséhez szükséges mértékben kerülnek megemlítésre

8. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés lényegében arra irányul, vajon a Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvével ellentétes-e, ha egy tagállam olyan személyek tekintetében, akik a közösségi jog által szabályozott helyzetben vannak, az ebben az államban testi sérüléssel járó erőszakos cselekményt szenvedett áldozatnak az okozott jogsértés helyreállításául szolgáló állam általi kártérítését tartózkodási engedéllyel való rendelkezéstől vagy egy olyan állam állampolgárságától tegye függővé, amely a kérdéses állammal viszonyossági megállapodást kötött.

9. Elsődlegesen emlékeztetni kell arra, hogy a Szerződés 7. cikkének (1) bekezdése értelmében „e szerződés alkalmazási körében és az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés”. E rendelkezés meghatározza a megkülönböztetésmentesség elvének tartalmát és alkalmazási körét is.

A megkülönböztetésmentesség elvének tartalmáról

10. Az „állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés” tilalmával a Szerződés 7. cikke a közösségi jog által szabályozott helyzetben lévő személyekre vonatkozóan a tagállam állampolgáraival teljes mértékben egyenlő bánásmódot követel meg. Amennyiben ezt az elvet alkalmazni kell, azzal ellentétes, hogy egy tagállam egy ilyen személynek valamely jogban való részesítését a területén való lakóhellyel történő rendelkezéshez köti, miközben ez a feltétel nem vonatkozik a saját állampolgáira.

11. Egyebekben ki kell emelni, hogy az egyenlő bánásmód jogát a közösségi jog közvetlenül biztosítja, és így az nem tehető függővé a szóban forgó tagállam hatóságai által e célból kibocsátott engedély megszerzésétől (lásd e tekintetben az 157/79. sz. Pieck-ügyben 1980. július 3-án hozott ítéletet, EBHT 1980., 2171. o.).

12. Végül szükséges emlékeztetni arra, hogy, amint arról a Bíróság első ízben a 1/72. sz. Frilli-ügyben 1972. június 22-én hozott ítéletében (EBHT 1972., 457.o.) döntött, a közösségi jog által biztosított egyenlő bánásmódhoz való jog nem függhet az adott tagállam és az érintett személy állampolgársága szerinti tagállam közötti viszonyossági megállapodás lététől.

13. Fentiekből következik, hogy amennyiben a megkülönböztetésmentesség elvét alkalmazni kell, azzal ellentétes, azzal ellentétes, ha egy tagállam olyan személy tekintetében, aki a közösségi jog által szabályozott helyzetben van, valamely jogban való részesítést tartózkodási engedéllyel való rendelkezéstől, vagy egy olyan állam állampolgárságától tegye függővé, amely a kérdéses állammal viszonyossági megállapodást kötött.

A megkülönböztetésmentesség elvének alkalmazási köréről

14. A Szerződés 7. cikke értelmében a megkülönböztetésmentesség elve a „... szerződés alkalmazási körében” és „az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül” érvényesül. Ez utóbbi kifejezéssel a 7. cikk a Szerződés egyéb rendelkezéseire utal, amelyek az e cikkben megállapított általános elv alkalmazását egyedi helyzetekre pontosítják. Többek között ilyen rendelkezések a munkavállalók szabad mozgására, a letelepedési jogra és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezések.

15. Ez utóbbi pontra vonatkozóan rendelkezett a Bíróság a 286/82 és 26/83. sz. Luisi és Carbone egyesített ügyekben 1984. január 31-én hozott ítéletében (EBHT 1984., 377.o.) úgy, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadsága magában foglalja a szolgáltatást igénybe vevő személyek szabadságát arra, hogy másik tagállamba utazzanak azért, hogy ott egy szolgáltatásban részesüljenek, anélkül, hogy ezt bármilyen korlátozás akadályozná, és hogy a turistákat szolgáltatást igénybevevő személyeknek kell tekinteni.

16. A Bíróság előtt a francia kormány azzal érvelt, hogy a közösségi jog jelenlegi állapotában egy szolgáltatást igénybe vevő személy nem hivatkozhat a

megkülönböztetésmentesség elvére, annyiban, amennyiben az érintett nemzeti jog nem hoz létre semmilyen akadályt a szabad mozgásra vonatkozóan. Az alapeljárás tárgyát képező rendelkezéshez hasonló rendelkezés e tekintetben nem teremt korlátozást. Egyebekben pedig a rendelkezés a nemzeti szolidaritás elvének kifejezését jelentő jogra vonatkozik. Egy ilyen jog az állammal szorosabb kapcsolatot feltételez, mint egy szolgáltatás igénybe vétele, és ebből a tényből fakadóan azon személyekre korlátozódhat, akik vagy nemzeti állampolgárok, vagy a nemzeti területen lakóhellyel rendelkező külföldi állampolgárok.

17. Ezt az érvelést nem lehet elfogadni. Amikor a közösségi jog egy természetes személy számára biztosítja azt a szabadságot, hogy egy másik tagállamba utazzon, e szabad mozgás következményét jelenti e személy integritásának a szóban forgó tagállamban való ugyanolyan védelme, mint az állampolgárok és az ott lakóhellyel rendelkező személyek védelme. Ebből következik, hogy a megkülönböztetésmentesség elve vonatkozik a Szerződés értelmében vett szolgáltatást igénybe vevőkre, ami az erőszakos cselekmények elleni védelmüket, illetve ilyen cselekmény bekövetkezése esetén a nemzeti jogban előírt pénzügyi kompenzációhoz való jogukat érinti. Az a tény, hogy a kérdéses kártérítést a Trésor public fedezi, nem módosíthatja a Szerződés által biztosított jogok védelmének rendszerét.

18. A francia kormány arra is hivatkozott, hogy egy ilyen, az alapeljárás tárgyát képező kártérítéshez hasonló kártérítésre nem vonatkozik a megkülönböztetésmentesség elve, mivel az a büntetőeljárás jogba tartozik, amely pedig nem tartozik a Szerződés hatálya alá.

19. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy elvileg a büntetőjogi szabályok és a büntetőeljárás szabályai, amelyek közé a vitatott nemzeti szabályozás is tartozik, a tagállamok hatáskörébe tartoznak, az állandó joggyakorlat szerint (lásd többek között a 203/80. sz. Casati-ügyben 1981. november 11-én hozott ítéletet, EBHT 1981. 2595. o.) a közösségi jog e hatáskörrel szemben korlátokat szab. Az ilyen jogszabályi rendelkezések nem valósíthatnak meg megkülönböztetést azon személyek tekintetében, akik számára a közösségi jog biztosítja az egyenlő bánásmódhoz való jogot, és nem korlátozhatják a közösségi jog által biztosított alapvető szabadságokat.

20. A fentiekből következik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt kell válaszolni, hogy a Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha egy tagállam olyan személyek tekintetében, akikre vonatkozóan a közösségi jog biztosítja azt a szabadságot, hogy ebbe az államba utazzanak, különösen mint szolgáltatásokat igénybe vevő személyek, az ebben az államban testi sérüléssel járó erőszakos cselekményt szenvedett áldozatnak az okozott jogsértés helyreállításául szolgáló állam általi kártérítését tartózkodási engedéllyel való rendelkezéstől vagy egy olyan állam állampolgárságától tegye függővé, amely a kérdéses állammal viszonyossági megállapodást kötött.

A költségekről

21. A Bíróságnál észrevételt előterjesztő francia kormány és a Bizottság részéről felmerült költségeket nem kell megtéríteni. Mivel ez az eljárás az alapeljárásban résztvevő felek számára a nemzeti bíróság előtt függőben levő ügy egy szakaszát képezi, ez utóbbi bíróság dönt a költségek viseléséről.

A fenti indokok alapján,

A BÍRÓSÁG

a Commission d'indemnisation des victimes d'infraction du tribunal de grande instance de Paris 1987. június 5-i végzésével hozzá intézett kérdésére válaszolva a következőképpen határozott:

Az EGK-Szerződés 7. cikkében foglalt megkülönböztetésmentesség elvét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha egy tagállam olyan személyek tekintetében, akikre

vonatkozóan a közösségi jog biztosítja azt a szabadságot, hogy ebbe az államba utazzanak, különösen mint szolgáltatásokat igénybe vevő személyek, az ebben az államban testi sérüléssel járó erőszakos cselekményt szenvedett áldozatnak az okozott jogsértés helyreállításául szolgáló állam általi kártérítését tartózkodási engedéllyel való rendelkezéstől vagy egy olyan állam állampolgárságától tegye függővé, amely a kérdéses állammal viszonyossági megállapodást kötött.

Due	Koopmans	Joliet	O'Higgins
Slynn	Mancini	Kakouris	Schockweiler
Moitinho de Almeida	Rodríguez Iglesias	Díez de Velasco	

Kihirdetve Luxembourgban, a 1989. február 2-i nyilvános ülésen.

hivatalvezető
J.-G. Giraud

elnök
O. Due

Dokumentum státusa = jogilag lektorált